

MRF 2022.104

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 28. april 2022, j.nr. 19/04977

Ophævet og hjemvist fornyelse af tilladelse efter vandforsyningslovens § 20 til markvanding ved indvinding fra vandløb, der ifølge tilstandsvurderingen for vandområdeplanen havde laveste tilstandsklasse (dårlig) for kvalitetselementet fisk, da det ikke gennem besigtigelse, undersøgelser eller inddragelse af eksisterende viden var godtgjort, at indvinding kunne ske uden forringelse af vandløbets tilstand.

Ringkøbing-Skjern Kommune meddelte i maj 2019 tilladelse efter vandforsyningslovens § 20 til, at landmanden E for en ny periode på 10 år kunne indvinde vand fra Heager Å med en årlig mængde på 20.000 m³ til brug for markvanding og med en ydelse på 30 m³ pr. time for et vandindvindingsanlæg placeret 2,7 kilometer opstrøms Heager Ås udløb i Von Å, der har forbindelse til Ringkøbing Fjord og Stadil Fjord, som er beliggende i Natura 2000-område nr. 66 og 69 med blandt andet udpegningsgrundlaget vandranke samt hav-, flod-, bæk- og halvlampret. Efter høringsmaterialet for vandområdeplaner 2021-2027 var den økologiske tilstand af Heager Å ukendt for vandplanter, mens den var god for smådyr og dårlig for fisk, men vandløbet var målset til god økologisk tilstand. På arter.dk og naturbasen.dk var der i 1996, 2003, 2008 og 2020 registret fund af vandranke, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV og habitatbekendtgørelsens bilag 7, i en sø nær Heager Å samt i Stadil Fjord. Det fremgik af afgørelsen, at manglende opfyldelse af miljømålet måtte anses at relatere sig til vandløbets fysiske forhold mht. et kanaliseret forløb, sandet bund samt tilledning af okker, hvorfor fortsat indvinding isoleret set ikke ville have betydning for at opnå målsætningen. Vedrørende udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 66 og 69 i form af lampretter vurderede kommunen, at der kunne være en påvirkning ved optag i sugehovedet for vandindtaget, men at påvirkningen ville blive imødegået ved vilkår om afgitring af sugehovedet med en gitterstørrelse på 4 mm. Afgørelsen blev påklaget af Danmarks Naturfredningsforening, der bl.a. anførte, at afgørelsen var truffet på utilstrækkeligt grundlag og ikke var i overensstemmelse med vandrammedirektivet. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) bemærkede, at vandrammedirektivets art. 4, stk. 1, litra a, fastsætter, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forebygge forringelse af tilstanden af alle overfladevandområder. Efter EU-Domstolens dom i sag C-461/13 (Weser) foreligger der

en forringelse i strid med art. 4, stk. 1, litra a, når mindst et af kvalitetselementerne som anført i direktivets bilag V falder et niveau, selv om denne forringelse ikke fører til, at hele overfladevandområdet rykker en klasse ned. Såfremt det pågældende kvalitetselement allerede befinder sig i den laveste klasse, vil enhver forringelse dog skulle anses for en forringelse af tilstanden af overfladevandområdet. Vandrammedirektivet er implementeret med lov om vandplanlægning, hvor overfladevandområdets til enhver tid aktuelle tilstand i henhold til § 7, stk. 2, nr. 1, skal beskyttes mod forringelse. I henhold til § 8, stk. 3, i indsatsbekendtgørelsen (2019/449) kan myndighederne for områder, hvor miljømålet ikke er opfyldt, kun træffe afgørelse om forhold, der kan påvirke tilstanden af overfladevandområde, såfremt afgørelsen ikke medfører forringelse af tilstanden og ikke hindrer opfyldelse af miljømålet, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis lægges den tilstandsvurdering, der er udarbejdet for vandområdeplanerne, til grund ved vurdering af muligheden for at opfylde miljømålet, medmindre der er åbenbare fejl heri. Nævnet lagde til grund, at tilstanden af Heager Å skulle fastlægges til dårlig for kvalitetselementet fisk, og miljømålet om god økologisk tilstand derfor ikke var opfyldt. Nævnet bemærkede hertil, at i en situation, hvor den økologiske tilstand er laveste kvalitetselement i form af dårlig, vil det efter § 8, stk. 3, være nødvendigt, at afgørelsen indeholder en begrundet vurdering af vandindvindings påvirkning af kvalitetselementet, hvor det i tilstrækkelig grad godtgøres, at indvindingen ikke medfører en forringelse heraf, samt at det også er tilfældet, selv om der er tale om fornyelse af en eksisterende vandindvinding. Det var imidlertid ikke nævnets opfattelse, at afgørelsen indeholdt oplysninger, der gjorde det muligt at vurdere påvirkningen fra den tilladte vandindvinding i forhold til kvalitetselementet fisk. Nævnet oplyste, at det eksempelvis kunne have været foretaget

ved en besigtigelse af vandløbet, nærmere undersøgelser af vandindvindings generelle påvirkning af fisk i vandløbet eller ved inddragelse af eksisterende viden om vandløbet i for eksempel planlægningen for fiskepleje. Miljø- og Fødevareklagenævnet fandt, at afgørelsen på den baggrund led af en væsentlig retlig mangel, hvorfor afgørelsen blev ophævet og hjemvist til fornyet behandling. Til brug for den fornyede behandling gjorde nævnet opmærksom på, at der for de lampretter, der er del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 66 og 69, forelå notat udarbejdet

i 2011 af DTU Aqua, hvorefter de pågældende arter er beskyttet ved gitterstørrelse på sugehoved for vandindtag på 1 mm, men ikke ved 4 mm, samt gitterstørrelsen efter rapport for undersøgelser udført i New Zealand i 2007 anbefales en størrelse på 1,5 mm. Vedrørende den konstaterede tilstedeværelse af vandranke omfattet af habitatdirektivets bilag IV gjorde nævnet opmærksom på, at vandrankefrø er mindre end 4 mm, og en afgitring af sugehovedet på 4 mm dermed ikke vil være tilstrækkelig til at undgå, at frøene kan blive suget op i vandindtaget.

Kommentar: *Afgørelsen illustrerer nogle af de udfordringer, som vandplanlovens indsatsprogrammer giver anledning til ved tilladelser til projekter, som kan påvirke vandmiljøet. Det er dog ikke helt korrekt, når Miljø- og Fødevareklagenævnet i afgørelsen udelukker, at der kan meddeles tilladelser til aktiviteter, som vil forringe vandkvaliteten efter den forståelse, som blev lagt til grund i sag C-461/13 (Weser). Det følger således af vandrammedirektivets art. 4, stk. 7, om bæredygtig vandanvendelse, at der kan meddeles tilladelse (se også sag C-346/14), og dette fremgår også af indsatsprogrambekendtgørelsens § 8, stk. 4, jf. § 7, men ordningen er skruet sådan sammen, at det kun er Miljøstyrelsen, der kan meddele tilladelse til brug af undtagelsen.*

Ophævelse og hjemvisning af tilladelse til indvinding af overfladevand i Ringkøbing-Skjern Kommune

19/04977

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter vandforsyningslovens § 20, jf. § 75, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Ringkøbing-Skjern Kommunes afgørelse af 3. maj 2019 om tilladelse til indvinding af overfladevand fra Heager Å til markvanding på matr. nr. [F1] og [F2], Den sydlige del, Hee, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. vandforsyningslovens § 80.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 24. maj 2019 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Klager har navnlig anført, at

- afgørelsen ikke er truffet på et tilstrækkeligt oplyst grundlag, og at
- miljømålet efter vandområdeplanen for Heager Å ikke er opfyldt.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Området

Heager Å, som der er meddelt tilladelse til indvinding af overfladevand fra, løber fra Ølstrup i Ringkøbing-Skjern Kommune og ca. 10 km mod vest, hvor den løber ud i Von Å. Von Å og dermed Heager Å har forbindelse til både Ringkøbing Fjord og Stadil Fjord. Ringkøbing Fjord ligger ca. 4,3 km nedstrøms Heager Å's udløb i Von Å, og Stadil Fjord ligger ca. 1,7 km opstrøms Heager Å's udløb i Von Å. Vandindvindingsanlægget er placeret ca. 2,7 km opstrøms Heager Å's udløb i Von Å.

Det fremgår af Arealinformation på Danmarks Miljøportal,[4] at Heager Å er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.[5]

Endvidere fremgår det af MiljøGIS for vandområdeplanerne 2015-2021, at Heager Å omkring indvindingen er et naturligt typologi 2 (mellem) vandløb, der er målsat til god økologisk tilstand, samt at den økologiske tilstand er ukendt for vandplanter, og moderat for smådyr og fisk.[6] Ca. 650 m nedstrøms indvindingen indtil udløbet i Von Å, har Heager Å ifølge MiljøGIS karakter af et stærkt modificeret vandløb. Videre fremgår det, at der for Heager Å er vedtaget et indsatsprogram, der omfatter udlægning af groft materiale og hævning af vandløbsbunden. Derudover indeholder indsatsprogrammet fjernelse af en fysisk spærring ca. 3 km opstrøms indvindingsstedet. Den fysiske spærring var placeret i forbindelse med et vandindtag til [V1], men blev ifølge Ringkøbing-Skjern Kommune fjernet i 2021.

Endvidere fremgår det af MiljøGIS for høring af vandområdeplaner 2021-2027, der er den seneste tilstandsvurdering, at den økologiske tilstand er ukendt for vandplanter, god for smådyr og dårlig for fisk.[7]

Det fremgår derudover af Arealinformation på Danmarks Miljøportal, at Heager Å ligger i et område, som er okkerklasse I med stor risiko for okkerudledning.

Herudover fremgår det af Arealinformation på Danmarks Miljøportal, at dele af Ringkøbing Fjord og omkringliggende område er registreret som Natura 2000-område nr. 67 "Borris Hede"[8], nr. 68 "Skjern Å"[9] og nr. 69 "Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen".[10] Bl.a. bæklampret og laks fremgår af udpegningsgrundlaget for Borris Hede, flod-, hav- og bæklampret, laks samt vandranke fremgår af udpegningsgrundlaget for Skjern Å, og hav- og flodlampret, stavsild, laks samt vandranke fremgår af udpegningsgrundlaget for Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen. Videre er Stadil Fjord og de omkringliggende arealer registreret som Natura 2000-område nr. 66 "Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord"[11]. Af udpegningsgrundlaget fremgår bl.a. bæk- og havlampret samt vandranke.

Det fremgår af Miljødata på Danmarks Miljøportal,[12] at der på strækningen mellem [V1] og indvindingsstedet for den meddelte tilladelse er registret flodlampret i Heager Å i 1995.[13] Videre fremgår det, at der opstrøms [V1] er flere registreringer af bæklampret i årene 2002, 2006 og 2015.[14] Endvidere fremgår det af fiskeplejeplanen,[15] at der i 2014 opstrøms dambruget er registreret bæklampret i Heager Å, samt at der nedstrøms dambruget i et sidetilløb også er registreret bæklampret.

Endvidere er der i 2003 registret vandranke i en sø nær et tilløb til Heager Å ca. 4,5 km opstrøms indvindingen.[16] Videre fremgår det af arter.dk, at der i 1996, 2008 og 2020 er registret vandranke i Stadil Fjord og Tim Enge, samt at der i 2016 ved tilløb til Tim Enge er registreret vandranke, hvilket fremgår af naturbasen.dk, og i 2020 er der registreret vandranke ved samme tilløb, som fremgår af arter.dk.

2.2 Den påklagede afgørelse

Ringkøbing-Skjern Kommune har den 3. maj 2019 i medfør af vandforsyningslovens § 20, stk. 1, meddelt fornyet tilladelse til indvinding af 20.000 m³ vand pr. år fra Heager Å fra indvindingsanlæg på matr. nr. [F1] Den sydlige del, Hee.

Det fremgår af afgørelsen, at tilladelsen er meddelt efter ansøgning fra lodsejeren, og at vandet skal anvendes til markvanding på matr. nr. [F1] og [F2] Den sydlige del, Hee.

Det fremgår endvidere af GEUS Jupiter databasen, at indvindingsanlægget tidligere har haft en tilladelse til indvinding af 20.000 m³ vand pr. år, og at tilladelsen udløb den 3. juni 2018.[17]

Tilladelsen er bl.a. meddelt på vilkår om, at der maksimalt må foretages indvinding med en ydelse på 30 m³ pr. time, og at tilladelsen bortfalder den 3. maj 2029. Videre er der stillet vilkår om, at indsugningsanordningen skal forsynes med et net eller gitter med største diameter eller tremmeafstand på fire mm af hensyn til vandløbets fiskebestand, herunder fiskeyngel og eventuelle lampretter i vandløbet.

Ringkøbing-Skjern Kommune har i afgørelsen lagt til grund, at der er tale om en eksisterende vandindvindingsstilladelse, og at ansøger har et fortsat vandingsbehov.

Ifølge Ringkøbing-Skjern Kommune er der i Heager Å inden for de seneste ti år på strækningen mellem Von Å og No Stampemølle fundet gedde, regnbueørred, havørred, aborre, skalle, strømskalle og trepigget hundestejler. Herudover kan der ifølge kommunen eventuelt forekomme lampretter i vandløbet.

Ringkøbing-Skjern Kommune har i forhold til indvindingens påvirkning af vandføringen i Heager Å anført, at vandløbet har en medianminimumsvandføring på 137 l/s, og at pumpens maksimale ydelse er ca. 8 l/s. Vandindvindingen vil derfor ifølge kommunen nedsætte vandføringen i vandløbet med op til 6 % i de tidsrum, hvor pumpen er aktiv, og vandløbet har en lav vandføring som følge af sæsonmæssige variationer. Med den tilladte indvindingsmængde vil pumpen ifølge kommunen maksimalt være aktiv i 28 døgn.

Ringkøbing-Skjern Kommune har bemærket, at der ikke er gældende tilladelser til overfladeindvinding opstrøms den tilladte indvinding. Derimod er der et dambrug opstrøms indvindingen, som indtager overfladevand fra vandløbet. Nedstrøms indvindingslokaliteten flader terrænet ifølge kommunen ud i en lavning med forbindelse til Von Å.

Om Heager Ås tilstand fremgår det af afgørelsen, at målsætningen om god økologisk tilstand ikke er opfyldt, idet den økologiske tilstand er moderat. I den forbindelse har Ringkøbing-Skjern Kommune anført, at overfladeindvinding i den størrelsesorden og med den pumpeydelse, der er ansøgt om, ikke vil have en betydelig negativ indvirkning på forbedringen af vandløbets tilstand. Videre har kommunen anført, at de planlagte indsatser i vandområdeplanen er essentielle for en forbedring af vandløbets økologiske tilstand, og at vandløbets nuværende fysiske forhold (kanaliseret forløb, sandet bund og eventuel okkerudledning) fungerer som en barriere for en forbedring af den økologiske tilstand. Den manglende målopfølgelse skyldes dermed ifølge kommunen andre faktorer end indvinding af overfladevand.

Det fremgår endvidere af afgørelsen, at Ringkøbing-Skjern Kommune har vurderet på tilladelsens potentielle påvirkning af Natura 2000-området nr. 69 "Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen". Ifølge kommunen vil vandindvinding kunne påvirke lampretlarver af flod- eller havlampret under deres nedvandring i vandløbet, fordi larverne kan gå tabt gennem en eventuel utilstrækkelig afgitring af vandindtagets sugehoved. Vilkåret om anvendelse

af en fire mm afgitring er dog ifølge kommunen tilstrækkeligt, til at undgå at nedvandrende lampretlarver går tabt. Ifølge kommunen vil tilladelsen derfor ikke medføre en negativ påvirkning af udpegningsgrundlag for Natura 2000-området.

Herudover har Ringkøbing-Skjern Kommune bemærket, at en eventuel kumulativ effekt ved tab af overfladevand fra vandløbet gennem indvinding ikke vurderes at udgøre et problem i forhold til Natura 2000-området eller bilag IV-arter.

Ringkøbing-Skjern Kommune har vurderet, at tilladelsen ikke i sig selv eller i kumulation med andre indvindinger eller projekter vil skade bilag IV-arter eller arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget for habitat- eller fuglebeskyttelsesområder.

Endelig har Ringkøbing-Skjern Kommune vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af miljøet, og at der af den grund ikke er krav om en miljøvurdering og udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport.

2.3 Klagers indhold

Klager har den 24. maj 2019 anført, at miljømålet for Heager Å ikke er opfyldt, da tilstanden for vandløbet er moderat. Ifølge klager fremgår det af Arealinformation på Danmarks Miljøportal, at DVFI for Heager Å igennem flere år er opgjort til "noget forringet" tilstand med undtagelse af år 2000 og 2001, hvor tilstanden er opgjort til "god" tilstand.

Klager har endvidere anført, at risikoen for okkerudledning i de vandløbsnære områder, som følge af den tilladte indvinding og andre i oplandet til Heager Å, ikke er belyst i afgørelsen.

Klager har videre anført, at det ikke fremgår af afgørelsen, hvor meget vand, der reelt er indvundet fra Heager Å, før fornyelsen af tilladelsen. Uden disse oplysninger er det ifølge klager umuligt at vurdere, om vandindvindingens påvirkning af Heager Å begrænser sig til de 6 % af sommermedianminusvandføringen som anført i tilladelsen.

Endelig har klager anført, at Ringkøbing-Skjern Kommune ikke har ført tilsyn med indvindingsanlægget, herunder pumpens indvindingskapacitet og vandindtagets afgitring, hvorfor afgørelsen alene hviler på de oplysninger, som ansøger har indsendt.

Klager har den 19. juli 2019 supplerende bemærket, at der er begrænset biologisk viden om Heager Å, hvilket betyder, at afgørelsen ikke er truffet på et tilstrækkeligt oplyst grundlag. Klager har videre bemærket, at det fremgår af ørredkortet fra DTU Aqua,^[18] at der først ca. 12 km opstrøms sammenløbet med Føling Bæk er tegn på ørreder eller andre fisk i vandløbet, hvilket ifølge klager viser, at Heager Å er langt fra at kunne opfylde vandområdeplanens målsætning om god økologisk tilstand.

Samlet set er det klagers opfattelse, at afgørelsen ikke er truffet på et tilstrækkeligt oplyst grundlag, og at vurderingerne bør foretages ud fra et forsigtighedsprincip.

2.4 Ringkøbing-Skjern Kommunes bemærkninger til klagen

Ringkøbing-Skjern Kommune har i bemærkninger af 19. juni 2019 til klagen anført, at man i områder, der har en høj risiko for okkerudledning, skal undgå, at dræne humusrige jorde og at sænke grundvandsspejlet. I den konkrete sag er det kommunens vurdering, at grundvandsspejlet i de omkringliggende vandløbsnære arealer sænkes minimalt som følge af indvindingen fra Heager Å. Kommunen har begrundet dette med, at indvindingen ikke vil medføre et betragteligt fald i vandspejlet, og at der ikke eksisterer en god hydraulisk kontakt mellem overfaldvand og grundvandsmagasin. Omvendt vil en alternativ oppumpning af vand fra en grundvandsboring i området ifølge kommunen med sikkerhed medføre en grundvandsspejlssænkning i magasinet.

I forhold til den kumulative påvirkning af Heager Å har Ringkøbing-Skjern Kommune gentaget, at der ingen overfladeindvindinger er opstrøms vandløbet. Indtaget af vand til dambruget vil ifølge kommunen ikke påvirke vandføringen i vandløbet nedstrøms dambruget væsentligt, da vandet fra dambruget ledes tilbage til vandløbet. Videre har kommunen anført, at der ikke er foretaget en udførlig beskrivelse af den samlede påvirkning fra grundvands- og overfladevandsindvindinger, da der er tale om fornyelse af en tilladelse, hvorved påvirkningen af Heager Å er uændret.

I forhold til oplysninger om Heager Ås tilstand har Ringkøbing-Skjern Kommune bemærket, at der er ikke belæg for at vurdere vandløbstilstanden på årlig basis på baggrund af historiske data, da der ikke foreligger årlige målinger på lokaliteten. Således er den seneste faunaundersøgelse foretaget ved Heager Bro i 2011, hvor DVFI er bestemt til 4. DVFI er endvidere i 2003, 2002, 1999 og 1995 bestemt til 4, og i 2000 og 2001 bestemt til 5. Kommunen har i den forbindelse bemærket, at grænsen mellem god (DVFI = 5) og forringet (DVFI = 4) tilstand ikke er stor, da tilstanden alene afhænger af antallet af vandbænkebidder i vandløbet. Da DVFI for hele Heager Å systemet svinger mellem DVFI 4 og 5, er kommunen ikke enig med klager i, at vandløbets tilstand kan betegnes som forringet.

2.5 Nye oplysninger under sagens behandling

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har den 8. juli 2021 anmodet Ringkøbing-Skjern Kommune om at sende de oplysninger om Heager Å, som kommunen har anvendt i vurderingen af tilladelsens påvirkning af vandløbet i forhold til målopfyldelse. Herudover har nævnet anmodet kommunen om at forholde sig til, at den seneste vurdering af den økologiske tilstand for fisk i Heager Å viser, at tilstanden er dårlig.[19]

Ringkøbing-Skjern Kommune har den 18. august 2021 oplyst, at der ikke er lavet en konkret besigtigelse af Heager Å, inden tilladelsen blev meddelt. Ifølge kommunen er vandløbet dog løbende blevet besigtiget og vurderet, og ud fra disse vurderinger fremgår det, at Heager Å, på den strækning, hvor der indvindes fra, er dybt nedgravet med dårlige bundforhold og ensartet vandplantesammensætning. Dette kan ifølge kommunen henføres til tidligere tiders kanalisering af vandløb og hårdhændet vedligehold.

Derudover er der ifølge Ringkøbing-Skjern Kommune i sagsbehandlingen anvendt almindeligt tilgængeligt vandløbsdata fra Miljøstyrelsen, DTU's vurdering af forholdene for fisk i vandløbene, egne vandløbsfaunabedømmelser samt vandføringsdata fra GEUS og det tidligere Ringkøbing Amt.

I forhold til den nye tilstandsvurdering af kvalitetselementet fisk har Ringkøbing-Skjern bemærket, at tilladelsen er meddelt på baggrund af de oplysninger, der var tilgængelige på afgørelsestidspunktet.

Videre har Ringkøbing-Skjern Kommune anført, at vurderingen af tilstanden for fisk som dårlig i den nye basianalyse, er baseret på en enkelt måling foretaget den 6. august 2014. Ifølge kommunen fremgår det heraf, at der ikke er fanget nogle ørreder, men der er dog samtidigt angivet en middellængde for de fundne fisk på 23 cm. Dette tyder ifølge kommunen på, at der er en fejl i indtastningen af undersøgelsen, hvilket betyder, at vurderingen af tilstanden for fisk i vandløbet derved også er fejlbehæftet. Kommunen har oplyst, at der er rettet henvendelse til Miljøstyrelsen for at få opklaret, om der er tale om en fejl.

Endvidere har Ringkøbing-Skjern Kommune anført, at målingen fra den 6. august 2014 er foretaget umiddelbart opstrøms [V1]. Det er derfor ifølge kommunen meget lidt sandsynligt, at opgangsfisk kommer med i målingen, da de på det tidspunkt ikke har kunnet passere spærringen ved dambruget. Videre har kommunen oplyst, at spærringen ved [V1] er fjernet i 2021, og at det er kommunens klare forventning, at fjernelsen af spærringen giver et markant bedre miljø for vandløbets ørredbestand i form af opgangsfisk og yngel.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Tilladelse til vandindvinding meddeles af kommunalbestyrelsen i henhold til vandforsyningslovens § 20.

Tilladelser til indvinding af vand til vanding af landbrugsafgrøder kan med hensyn til grundvand gives for et tidsrum af højst 15 år og med hensyn til overfladevand for et tidsrum af højst 10 år, jf. vandforsyningslovens § 22, stk. 1, 2. pkt.

Ifølge vandforsyningslovens § 22, stk. 2, skal der, når en vandindvindingstilladelse efter lovens § 20 bortfalder, meddeles en ny tilladelse i det omfang, der fortsat er behov for vandindvinding, medmindre samfundsmæssige hensyn, jf. § 1 og § 2 er til hinder herfor.

Ifølge vandforsyningslovens § 1 er lovens formål bl.a., at udnyttelsen og den dertil knyttede beskyttelse af vandforekomster sker efter en samlet planlægning og efter en samlet vurdering af de hensyn, der er nævnt i § 2, samt sikre en planmæssig udbygning og drift af en tilstrækkelig og kvalitetsmæssig tilfredsstillende vandforsyning.

Ifølge lovens § 2, stk. 1, skal der bl.a. ved administration af vandforsyningsloven lægges vægt på vandforekomsternes omfang, på befolkningens og erhvervslivets behov for en tilstrækkelig og kvalitetsmæssig tilfredsstillende vandforsyning, på miljøbeskyttelse og naturbeskyttelse, herunder bevarelse af omgivelsernes kvalitet.

Af vandrammedirektivets artikel 4, stk. 1, litra a), i), fremgår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forebygge forringelse af tilstanden for alle overfladevandområder.[20]

Foringelser af tilstanden af et overfladevandområde er ikke defineret i direktivet, men det fremgår af EU-Domstolens dom af 1. juli 2015,[21] at begrebet skal fortolkes således, at der foreligger en forringelse, når mindst et af kvalitetselementerne som anført i direktivets bilag V falder et niveau, selv om denne forringelse ikke fører til, at hele overfladevandområdet rykker en klasse ned. Hvis det pågældende kvalitetselement allerede befinder sig i den laveste klasse,[22] udgør enhver forringelse af dette element imidlertid en forringelse af tilstanden for et overfladevandområde.

Vandrammedirektivets bestemmelser er implementeret i lov om vand-planlægning.[23] Af § 7, stk. 2, nr. 1, følger, at overfladevandområdets til enhver tid aktuelle tilstand, herunder i forhold til de enkelte kvalitetselementer, skal beskyttes mod forringelse. Denne forpligtelse er uddybet i indsatsbekendtgørelsen,[24] hvoraf det af § 8, stk. 3 fremgår, at en myndighed kun kan træffe en afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandsområdet eller grundvandsforekomstens tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet konstaterer, at den økologiske tilstand for kvalitetselementet fisk ifølge MiljøGIS for høring for vandområdeplaner 2021-2027 er dårlig i Heager Å, hvilket medfører, at den samlede økologiske tilstand for vandløbet er dårlig. Efter nævnets opfattelse skal tilstandsvurderingen i vandområdeplanerne lægges til grund ved vurderingen af opfyldelsen af målsætningen efter vandområdeplanerne,

medmindre at der er tale om en åbenbar fejl heri. Ringkøbing-Skjern Kommune har i bemærkningerne til nævnet anført, at vurderingen af tilstanden i vandløbet er fejlbehæftet, idet det tyder på, at der er fejl i indtastningen fra undersøgelsen fra 2014. Nævnet bemærker hertil, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte tilstandsvurderingen angivet i vandområdeplanerne, idet kommunens henvisning til en formodet tastefejl ikke i tilstrækkelig grad rejser tvivl om rigtigheden af tilstandsvurderingen. Hvad angår det af kommunen anførte om, at tilstandsvurderingen ikke er retvisende efter fjernelsen af spærring ved [V1], som efter kommunens opfattelse har forbedret tilstanden, bemærker nævnet, at tilstanden givetvis er forbedret, men at dette ikke i sagen er underbygget af en undersøgelse efter fjernelsen af spærringen, hvorfor det ikke kan ændre på, at den senest foretagne vurdering af tilstanden i vandområdeplanerne skal lægges til grund for afgørelsen. Nævnet lægger derfor til grund for afgørelsen, at den økologiske tilstand for kvalitetselementet fisk er dårlig, og at Heager Å dermed ikke lever op til kravet om god økologisk tilstand i Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Videre konstaterer Miljø- og Fødevareklagenævnet, at vandindvindingen foregår i et område, som er okkerklasse I, hvilket betyder, at der er stor risiko for okkerudledning.

Idet den økologiske tilstand i Heager Å for kvalitetselementet fisk er dårlig, hvilket er den lavest mulige tilstandsklasse, skal afgørelsen efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse indeholde en begrundet vurdering af vandindvindingens påvirkning af dette kvalitetselement, der i tilstrækkelig grad godtgøre, at indvindingen ikke vil medføre en forringelse heraf. I modsat fald strider afgørelsen med indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det ikke i tilstrækkelig grad er godtgjort, at den tilladte indvinding ikke vil medføre en forringelse af tilstanden i Heager Å. Nævnet har lagt vægt på, at Ringkøbing-Skjern Kommune har anført flere forhold, der ifølge kommunen kan begrunde, at tilstanden for fisk i Heager Å er dårlig, men at kommunen ikke har forholdt sig specifikt til, hvorledes den tilladte vandindvinding i kumulation med andre vandindvindinger i området vil påvirke kvalitetselementet for fisk. Hertil bemærker nævnet, at i en situation, hvor den økologiske tilstand er dårlig, er det nødvendigt, at kommunen foretager en vurdering af den kumulative påvirkning fra vandindvinding, også i et tilfælde hvor der er tale om fornyelse af en eksisterende indvindingstilladelse.

Videre har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at afgørelsen ikke indeholder oplysninger om forholdene i og omkring Heager Å, der gør det muligt at vurdere den tilladte vandindvindings påvirkning af kvalitetselementet fisk. Dette kunne bl.a. være sket ved, at Ringkøbing-Skjern Kommune havde besigtiget vandløbet forud for afgørelsen, foretaget nærmere undersøgelser af vandindvindings påvirkning af fisk i vandløbet og/eller inddraget eksisterende viden om vandløbet fra f.eks. fiskeplejeplanen.^[25] Kommunens bemærkning fra den 18. august 2021 om, at der er inddraget oplysninger fra mange forskellige tilgængelige kilder er ikke nærmere præciseret i forhold til hvilke specifikke kilder kommunen har anvendt, eller hvilke specifikke oplysninger kommunen har fra disse, hvorfor nævnet ikke har kunne forholde sig nærmere hertil.

Endvidere har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at vandindvindingen kan medføre en øget okkerudledning til skade for kvalitetselementet fisk, hvis den medfører en sænkning af vandstanden i Heager Å, og at afgørelsen ikke indeholder oplysninger om, hvor konstant vandstanden i Heager Å er, og om vandstanden sænkes ved vandindvindingen i tørre perioder, hvorfor en negativ påvirkning af kvalitetselementet fisk fra okkerudledning ikke kan afvises.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på den baggrund, at afgørelsen lider af en væsentlig retlig mangel, hvorfor afgørelsen ophæves og hjemvises til fornyet behandling.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at klagepunktet omkring ansøgers overholdelse af vilkårene om maksimalt pumpeydelse samt vandindtagets afgitring i den meddelte tilladelse er et tilsynsspørgsmål, som det er op til Ringkøbing-Skjern Kommune at sikre overholdelsen af, hvorfor nævnet ikke kan behandle dette klagepunkt.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 9, nr. 1,^[26] at før der træffes afgørelse om tilladelse efter vandforsyningslovens § 20, skal der foretages en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Vurderingen skal fremgå af afgørelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 1. pkt. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade Natura 2000-området, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt.

Ved den fornyede behandling af sagen bør Ringkøbing-Skjern Kommune foruden en væsentlighedsvurdering af Natura 2000-område nr. 69 "Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen" medtage en væsentlighedsvurdering af afgørelsens påvirkning af Natura 2000-område nr. 66 "Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord" eftersom Heager Å via Von Å også er forbundet med dette område. Endvidere bør kommunen også medtage en væsentlighedsvurdering af påvirkningen af Natura 2000-områderne nr. 67 "Borris Hede", som har forbindelse til Heager Å via Von Å, Ringkøbing Fjord og Skjern Å og Natura 2000-område nr. 68 "Skjern Å", som Heager Å har forbindelse til via Von Å og Ringkøbing Fjord.

I forhold til vandindvindingens påvirkning af de relevante Natura 2000-områder konstaterer Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at bæk-, flod- og havlampret, laks, stavsild samt vandranke er på udpegningsgrundlaget for et eller flere af områderne. Vandindvindingen kan efter omstændighederne påvirke disse arter negativt, hvis fiskelarver eller frø bliver suget med vandet op gennem vandindtaget. I den forbindelse konstaterer nævnet videre, at bæk- og flodlampret er registreret i Heager Å. Herudover bemærker nævnet, at der med en vis sandsynlighed findes havlampret, laks, stavsild samt vandranke i Heager Å.

For at imødegå en negativ påvirkning af fiskebestanden i Heager Å, herunder fiskeyngel og eventuelle lampretter, har Ringkøbing-Skjern Kommune i afgørelsen stillet et vilkår om benyttelse af et gitter på vandindtaget med en gitterstørrelse på 4 mm. Miljø- og Fødevarerklagenævnet henleder opmærksomheden på, at DTU Aqua i et notat fra 2011 om afgitringskravet ved dambrug i ferske vandsystemer har undersøgt, ved hvilken gitterstørrelse forskellige fiskearter er beskyttet.^[27] Heraf fremgår det bl.a., at mindre individer af f.eks. bæk- og flodlampret samt yngel af bæk-, flod- og havlampret, laks og stavsild, er beskyttet ved en gitterstørrelse på 1 mm, men ikke ved 4 mm.^[28] Uanset at notatet er udarbejdet til vurdering af vandindtag fra dambrug er det nævnets vurdering, at notatet også er relevant for anden indvinding af overfladevand end til dambrug. Herudover bemærker nævnet for så vidt angår lampretarter, at det i en undersøgelse fra New Zealand, der omhandler lampretarten *Geotria australis*, der er sammenlignelige med lampretterne i Danmark, er anbefalet en gitterstørrelse på 1,5 mm.^[29]

På baggrund af det ovenstående bør Ringkøbing-Skjern Kommune i forbindelse med den fornyede behandling af sagen inddrage den nyeste viden om relevante afgitringsstørrelser for bl.a. lampretter, laks og stavsild i fastlæggelsen af et eventuelt vilkår om afgitring i forbindelse med kommunens væsentlighedsvurdering af afgørelsens påvirkning af Natura 2000-områderne.

Herudover bemærker Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at Ringkøbing-Skjern Kommune ved en fornyede behandling skal være opmærksom på, at vandranke er en del af udpegningsgrundlaget for flere af de nærliggende Natura 2000-områder, samt at der efter beskyttelsen af bilag IV-arter i habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 2, jf. § 7, stk. 9, nr. 1, er et forbud mod at meddele en tilladelse, der kan ødelægge vandranke. I forhold til den vurdering, som kommunen skal foretage af indvindingens påvirkning af vandranke, bemærker nævnet, at vandrankens frø er mindre end fire mm,^[30] hvilket medfører, at en afgitring af vandindtaget på fire mm, ikke er tilstrækkeligt til at undgå, at frøene kan blive suget med op.

3.3 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.4 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Ringkøbing-Skjern Kommunes afgørelse af 3. maj 2019 om tilladelse til indvinding af overfladevand fra Heager Å til markvanding på matr. nr. [F1] og [F2], Den sydlige del, Hee, og hjemviser sagen til fornyet behandling.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1450 af 5. oktober 2020 om vandforsyning m.v. med senere ændringer.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevarerklagenævnet mv.

[4] <https://arealinformation.miljoportal.dk/> (<https://arealinformation.miljoportal.dk/>).

[5] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse.

[6] <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv2-bek-2019> (<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>).

[7] <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021> (<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>).

[8] https://mst.dk/media/129985/67_n2000plan_2016-21.pdf (https://mst.dk/media/129985/67_n2000plan_2016-21.pdf).

[9] https://mst.dk/media/129991/68_n2000plan_2016-21.pdf (https://mst.dk/media/129991/68_n2000plan_2016-21.pdf).

[10] https://mst.dk/media/129997/69_n2000plan_2016-21.pdf (https://mst.dk/media/129997/69_n2000plan_2016-21.pdf).

[11] https://mst.dk/media/129979/66_n2000plan_2016-21.pdf (https://mst.dk/media/129979/66_n2000plan_2016-21.pdf).

[12] <https://miljoedata.miljoportal.dk/> (<https://miljoedata.miljoportal.dk/>).

[13] Prøvested 25001884.

[14] Prøvested 25000544 og 25001888.

[15] Plan for fiskepleje i mindre vandløb mellem Bovbjerg Fyr og Ringkøbing, plan nr. 44, 2015, <https://www.fiskepleje.dk/-/media/Sites/Fiskepleje/Vandloeb/udsætning/oerred/oerred-planer-for-fiskepleje/2501-Plan-for-fiskepleje-i-mindre-vandloeb-mellem-Bovbjerg-Fyr-og-Ringkoebing-2015.ashx?la=da&hash=CB9F4C5EA0F63EB0BAE9D490DFAD313174447B39> (<https://www.fiskepleje.dk/-/media/Sites/Fiskepleje/Vandloeb/udsætning/oerred/oerred-planer-for-fiskepleje/2501-Plan-for-fiskepleje-i-mindre-vandloeb-mellem-Bovbjerg-Fyr-og-Ringkoebing-2015.ashx?la=da&hash=CB9F4C5EA0F63EB0BAE9D490DFAD313174447B39>).

[16] [https://arter.dk/search/record-search?taxonIds=0758ddf8-f785-ea11-aa77-501ac539d1ea&speciesGroup=Planter&circle=CIRCLE\(8.307479373277658%2056.121427307788565,%2016127.237318767526\)&hasMedia=false&includeDesc](https://arter.dk/search/record-search?taxonIds=0758ddf8-f785-ea11-aa77-501ac539d1ea&speciesGroup=Planter&circle=CIRCLE(8.307479373277658%2056.121427307788565,%2016127.237318767526)&hasMedia=false&includeDesc) ([https://arter.dk/search/record-search?taxonIds=0758ddf8-f785-ea11-aa77-501ac539d1ea&speciesGroup=Planter&circle=CIRCLE\(8.307479373277658%2056.121427307788565,%2016127.237318767526\)&hasMedia=false&includeDesc](https://arter.dk/search/record-search?taxonIds=0758ddf8-f785-ea11-aa77-501ac539d1ea&speciesGroup=Planter&circle=CIRCLE(8.307479373277658%2056.121427307788565,%2016127.237318767526)&hasMedia=false&includeDesc)) og

<https://naturereport.miljoportal.dk/194169> (<https://naturereport.miljoportal.dk/194169>),

[17] <https://data.geus.dk/JupiterWWW/anlaeg.jsp?anlaegid=132123> (<https://data.geus.dk/JupiterWWW/anlaeg.jsp?anlaegid=132123>).

[18] <https://kort.fiskepleje.dk/> (<https://kort.fiskepleje.dk/>).

[19] Miljø- og Fødevareklagenævnet har i høringsbrevet henvist til MiljøGIS for basisanalyse for vandområdeplaner 2021-2027, <https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv3basis2019> (<https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv3basis2019>), som var nyeste viden på daværende tidspunkt. Tilstandsvurderingen i MiljøGIS for høring af vandområdeplaner 2021-2027 er baseret på de samme data om Heager Å som i basisanalysen.

[20] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger.

[21] Sag C-461/13, Weser dommen, præmis 69.

[22] Klasserne for vurderingen af den økologiske tilstand er: Høj, God, Moderat, Ringe og Dårlig.

[23] Lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017 om lov om vandplanlægning.

[24] Bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

[25] Plan for fiskepleje i mindre vandløb mellem Bovbjerg Fyr og Ringkøbing, plan nr. 44, 2015, <https://www.fiskepleje.dk/-/media/Sites/Fiskepleje/Vandloeb/udsætning/oerred/oerred-planer-for-fiskepleje/2501-Plan-for-fiskepleje-i-mindre-vandloeb-mellem-Bovbjerg-Fyr-og-Ringkoebing-2015.ashx?la=da&hash=CB9F4C5EA0F63EB0BAE9D490DFAD313174447B39> (<https://www.fiskepleje.dk/-/media/Sites/Fiskepleje/Vandloeb/udsætning/oerred/oerred-planer-for-fiskepleje/2501-Plan-for-fiskepleje-i-mindre-vandloeb-mellem-Bovbjerg-Fyr-og-Ringkoebing-2015.ashx?la=da&hash=CB9F4C5EA0F63EB0BAE9D490DFAD313174447B39>).

[26] Bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[27] "En opdateret og udbygget vurdering af afgitringskravet ved dambrug i ferske vandsystemer med fokus på udvalgte rødliste- og habitatarter af fisk, herunder lampretter", Notat fra DTU Aqua, 2011.

[28] Jf. notatets tabel 5, s. 14.

[29] Fish screening: Good Practice guidelines for Canterbury, NIWA Client Report; CHC2007-092, 2007, Dennis Jamieson mfl., prepared for Fish Screen Working Party: Environment Canterbury, Fish and Game New Zealand, Irrigation New Zealand, Department of Conservation.

[30] Jf. Danmarks vandplanter, Jens Chr. Schou mfl., 2017, s. 98-99.

Sag:

19/04977

Dato:

28. april 2022.

Emner:

Vandforsyningslo...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljo-og-foedevareklagenavnet/>) • Nævnens Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk (<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)